



STAT MINIMAL, STAT MAXIMAL SAU STAT MEDIU?

Valentin Lazea*

Conferința ICAP
13 octombrie 2022

* Opiniile prezentate sunt personale și nu reprezintă vreun punct de vedere oficial.

INTRODUCERE*

- O întrebare (la care nimeni nu se grăbește să răspundă) este ce fel de stat ne dorim?
 - Partidele de centru-dreapta și mediul de afaceri din România își doresc un **stat minimal**, finanțat de taxe și impozite cât se poate de mici.
 - Partidele de centru-stânga, pensionarii și salariații își doresc un **stat maximal**, pe modelul statelor bunăstării din Europa continentală, cu cheltuieli sociale cât se poate de mari.
- Situația se agravează atunci când, din considerente electorale, partidele își abandonează ideologia și partidele de centru-dreapta ajung să ceară creșteri nesustenabile de pensii și salarii, iar partidele de centru-stânga să solicite reduceri nesustenabile de taxe și impozite.
- Rezultatul este o “struțo-cămilă”: un stat cu **venituri bugetare** foarte mici (circa 29% din PIB) și cu **cheltuieli bugetare** semnificative (circa 36% din PIB), adică cu un deficit bugetar de aproximativ 6-7% din PIB, mult peste normele europene.

* Analiza prezentată se bazează în mare măsură pe datele studiului “Consolidarea bugetară și creșterea veniturilor fiscale – necesitate vitală pentru stabilitatea și securitatea economică a României” elaborat de un grup de economiști în aprilie 2022.

	România	UE 27	Bulgaria	Cehia	Polonia	Ungaria
PIB/loc. la PPC	72	100	55	93	76	74
Total impozite și taxe	26.3	40.2	30.6	36.0	35.7	36.3
din care:						
a) Impozite directe	4.7	13.3	6.1	8.5	8.0	6.8
din care:						
Impozit pe venit	2.4	9.9	3.5	5.2	5.3	5.3
Impozit pe profit	1.9	2.4	2.2	3.1	2.3	1.2
Alte impozite directe	0.4	1.0	0.5	0.2	0.4	0.3
b) Impozite indirecte	10.5	13.4	15.3	11.6	14.2	18.3
din care:						
TVA	6.1	6.9	9.2	7.4	8.0	9.8
Taxe pe importuri (excl. TVA)	0.2	0.5	0.2	1.5	0.4	0.2
Taxe pe produse (excl. TVA, importuri)	3.3	3.4	4.6	2.0	3.7	6.2
Alte taxe pe producție	0.8	2.6	1.4	0.7	2.2	2.2
c) Contribuții sociale	11.1	13.5	9.2	15.9	13.6	11.2
din care:						
Contrib. Angajatori	1.0	7.4	5.6	10.2	5.2	5.3
Contrib. Angajați	10.2	6.0	3.6	5.7	8.4	5.9

CÂTEVA MITURI CARE AR TREBUI DEMONTATE (1)

- Mitul nr.1: “România ar avea venituri fiscale optime având în vedere gradul său (redus) de dezvoltare”.
 - **Fals**: România are PIB/loc (la PPC) de 72% din media UE, similar cu Ungaria (74%) sau Polonia (76%), dar colectează **venituri fiscale** de numai **26,3% din PIB**, față de 36,3% din PIB (Ungaria), sau 35,7% (Polonia). Chiar și Bulgaria, aflată la doar 55% din media UE în materie de PIB/loc (la PPC), reușește să colecteze 30,6 la sută din PIB ca impozite și taxe.
 - Este datoria statului să informeze opinia publică de faptul că nu se pot oferi servicii publice de factură occidentală cu venituri bugetare de țară în curs de dezvoltare.

CÂTEVA MITURI CARE AR TREBUI DEMONTATE (2)

- Mitul nr.2: “Reducerea deficitului s-ar putea face prin reducerea de cheltuieli bugetare”.
 - **Fals:** Doar salariile și pensiile reprezintă peste **75%** din totalul cheltuielilor bugetare, ceea ce lasă foarte puțin loc pentru investiții, cheltuieli curente etc. A se vedea starea școlilor, spitalelor, infrastructurii de transport.
 - Statul ar trebui să își respecte partea sa din contractul social, nemaiangajând personal bugetar pe criterii politice și nemaicrescând salariile bugetare fără corelație cu productivitatea. De asemenea, creșterea în continuare a pensiilor speciale ar trebui ținută în frâu.

CÂTEVA MITURI CARE AR TREBUI DEMONTATE (3)

- Mitul nr.3: “Dacă este ca ajustarea să se facă pe partea creșterii de venituri bugetare, este suficientă o colectare mai bună, fără alte măsuri fiscale”.
- **Fals:** România are un gap de necolectare la TVA de circa 3% din PIB (la modul teoretic), dar de circa 2% din PIB (la modul practic). Or, necesitatea este de a reduce deficitul cu circa 3,7-4,7% din PIB.
- Este necesar un efort imens de informatizare a ANAF și combaterea evaziunii fiscale în zonele cele mai “sensibile”: alcool, tutun, defrișări ilegale, gestionarea deșeurilor etc.

CÂTEVA MITURI CARE AR TREBUI DEMONTATE (4)

- Mitul nr.4: “Impozitarea muncii este foarte mare în România”.
 - **Fals absolut!**: Cu o cotă de impozitare a venitului de numai 10%, România generează venituri bugetare de numai 2,4% din PIB, față de 3,5% (Bulgaria), 5,3% (Polonia sau Ungaria).
 - În ce privește CAS, ceea ce contează este totalul contribuției (angajatori + angajați), care este de 11,2% în România, față de 9,2% în Bulgaria, dar 13,6% în Polonia și 11,2% în Ungaria.

CÂTEVA MITURI CARE AR TREBUI DEMONTATE (5)

- Mitul nr.5: “În România, impozitarea se bazează pe cota unică de impozitare”.
 - **Fals absolut!**: Începând cu 2015, Codul Fiscal a fost făcut “șvaițer” de nenumărate excepții și scutiri, care au privilegiat tipuri de activități (IT, construcții, HORECA, agricultură), clase de întreprinderi (microîntreprinderi definite în sens foarte generos), tipuri de tranzacții (imobiliare) etc.
 - Astăzi, în România, cota unică mai există doar cu numele (dar este o ficțiune convenabilă pentru toată lumea). În realitate, în România fiscalitatea este **regresivă** (îi impozitează mai puțin pe cei bogați).
 - Este necesar un dialog onest al guvernului cu mediul de afaceri, prin care să se închidă cât mai multe “porțițe” legale de evaziune fiscală, acestea nefiind compatibile cu principiul cotei unice de impozitare.

UN EVENTUAL RĂSPUNS LA ÎNTREBAREA DIN TITLU


- România nu trebuie să își propună să devină un stat maximal (cu venituri bugetare și cheltuieli bugetare de peste 40% din PIB), dar nici nu își permite să rămână un stat minimal (cu venituri bugetare de sub 30% din PIB).
- Soluția ar fi **un stat mediu**, cu cheltuieli bugetare de circa 36% din PIB (la fel ca în prezent), dar cu venituri bugetare crescute la 33-34% din PIB (față de 29% în prezent), pentru a respecta criteriul de deficit bugetar. Nimeni nu va finanța la infinit deficitele bugetare uriașe ale României (sau o va face la un cost exorbitant.)
- Este adevărat că se pot raționaliza unele cheltuieli bugetare. Dar, pe total, ele nu vor scădea, având în vedere noile necesități de cheltuieli legate de apărare, ecologie, sănătate etc. Soluția o constituie creșterea veniturilor bugetare, printr-o combinație de:
 - colectare mai bună
 - închiderea excepțiilor și scutirilor
 - creșterea unor impozite (pe proprietate, de mediu etc.)

PROPUNEREA AUTORILOR LUCRĂRII “CONSOLIDAREA BUGETARĂ ȘI CREȘTEREA VENITURILOR FISCALE”

- Cei 20 de economiști – de orientări ideologice diferite – au căzut de acord că veniturile fiscale ar trebui să crească, în câțiva ani, cu 3,7 - 4,7% din PIB, din care circa o treime printr-o colectare mai bună, circa o jumătate – prin închiderea excepțiilor și scutirilor (*loopholes*) și circa o șesime prin creșterea unor impozite.
- Guvernul, prin reforma fiscală propusă în vara anului 2022, va genera venituri fiscale noi de circa 0,7% din PIB.....
-dar acestea vor fi aproape în totalitate anihilate de noi facilități fiscale prevăzute pentru anul viitor (circa 0,5% din PIB).

ATITUDINEA DE TIP NIMBY

- Unii reprezentanți ai mediului de afaceri, confrunțați cu datele prezentate mai sus, sunt de acord cu închiderea excepțiilor și scutirilor în materie de impozite, dar...nu în ceea ce îi privește.
- Această atitudine de tip **NIMBY (Not in My BackYard)** reprezintă o culme a ipocriziei, deoarece nu poți să soliciți aplicarea cotei unice de impozitare și – în același timp – să te lupți pentru un regim de taxare preferențial pentru firma ta.
- O taxare echitabilă ar trebui – în vremuri de război – să constituie o problemă de interes propriu a mediului de afaceri (și nu de solidaritate, care este prea mult de cerut în România), dat fiind că un buget dezechilibrat va sfârși prin a afecta toate afacerile din România.



Raportul “Consolidarea bugetară și creșterea veniturilor fiscale – necesitate vitală pentru stabilitatea și securitatea economică a României” poate fi accesat pe website-ul www.consiliulfiscal.ro

